

УДК 338.2

**НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ПРЕВЕНТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ**

Посохов І.М.,

доктор економічних наук, професор,

**професор кафедри економіки бізнесу та міжнародних економічних відносин
Навчально-науковий Інститут економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»**

Падалка П.А.,

**аспірант кафедри економіки бізнесу та міжнародних економічних відносин
Навчально-науковий Інститут економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»**

Превентивне управління ризиками останні кілька років стає все популярнішим серед підприємств економічно стійких, але при цьому працюючих в умовах постійної політичної, економічної та соціальної турбулентності. Превентивне управління являє собою процес розробки та реалізації скоординованих запобіжних дій, що розвивається на основі наукового підходу, націлених на запобігання та мінімізацію шкоди від впливу ризиків та максимізацію можливостей підприємства при позитивному впливі ризиків [1, с.271].

Концепція превентивного управління ризиками промислового підприємства заснована на базисних принципах та методах системної класифікації ризиків, модульного формування та ситуаційного моделювання системи ризиків, коригування заходів превентивного управління ризиками, формування системи показників ідентифікації ризиків та теоретичних положеннях запобігання ризикам помилкових рішень при управлінні господарською діяльністю промислових структур.

Комбінований підхід до превентивного управління ризиками промислового підприємства передбачає використання двох контурів зворотного зв'язку, що забезпечують коригування системи потенційних ризиків за результатами моніторингу ризиків та коригування заходів щодо превентивного управління ризиками за результатами оцінки ефективності цих заходів [2, с.84].

Розглянемо рекомендації щодо превентивного управління ризиками промислового підприємства, спрямовані на підвищення ефективності цієї сфери діяльності:

Система превентивного управління ризиками промислового підприємства має реалізовувати механізм зворотного зв'язку прийнятих управлінських рішень та показників ефективності підприємницької діяльності.

З метою спрощення практичної реалізації превентивного управління ризиками промислових підприємств доцільно використовувати, побудоване на основі розробленої системи базових модулів, ядро системи ризиків, скориговане з урахуванням специфіки ризиків підприємства [3, с.19].

Оцінку впливу системи ризиків на ефективність промислового підприємства рекомендується проводити на основі оцінок очікуваного та граничного змін основного показника ефективності зростання бізнесу – коефіцієнта сталого зростання, одержуваних з використанням аналітичних методів та методів ситуаційного моделювання бізнес – процесів та системи ризиків, спрямованих на оцінку кінцевих господарських ризиків

Для ідентифікації та моніторингу ризиків рекомендується використовувати ядро системи показників ідентифікації ризиків, доповнене специфічними показниками, характерними для підприємства, що аналізуються [4-21].

Промислове підприємство, будучи основним осередком національної економіки, є складною багаторівневою виробничо-економічною системою, яку можна охарактеризувати:

- різноманіттям структурних елементів;
- синергічність (взаємодія і взаємозалежність складових економічної системи);
- динамічності (полягає в постійній зміні економічної системи, великої кількості зовнішніх та внутрішніх факторів ризику);
- багатокритеріальністю;
- імовірнісним характером виробничо-технологічних процесів.

У якості самостійних функціональних підсистем можна виділити: виробничо-технічну, фінансову, інвестиційно-інноваційну, кадрову, організаційно-управлінську тощо.

Результати функціонування промислового підприємства та сам характер організації визначаються ефективністю та синхронністю роботи всіх підсистем, що певною мірою забезпечує превентивний ризик-менеджмент.

Власне, від ефективності системи ризик-менеджменту безпосередньо визначається успішне функціонування кожної з підсистем підприємства та забезпечення його конкурентоспроможності та стратегічної стійкості в умовах посилення конкуренції. Ризик та конкуренція як економічні категорії пов'язані між собою. Система превентивного ризик-менеджменту, по суті, є базою для забезпечення та розвитку конкурентоспроможності на різних ієрархічних рівнях господарської системи (мікрорівень, мезорівень, макрорівень). Натомість, конкурентоспроможність стає визначальним чинником забезпечення економічної стійкості [5, с.186; 8-21].

Загалом модель розвитку економіки, засновану на взаємодії ключових факторів «управління ризиками – конкурентоспроможність – економічна стійкість», можна зобразити таким чином (рис. 1):

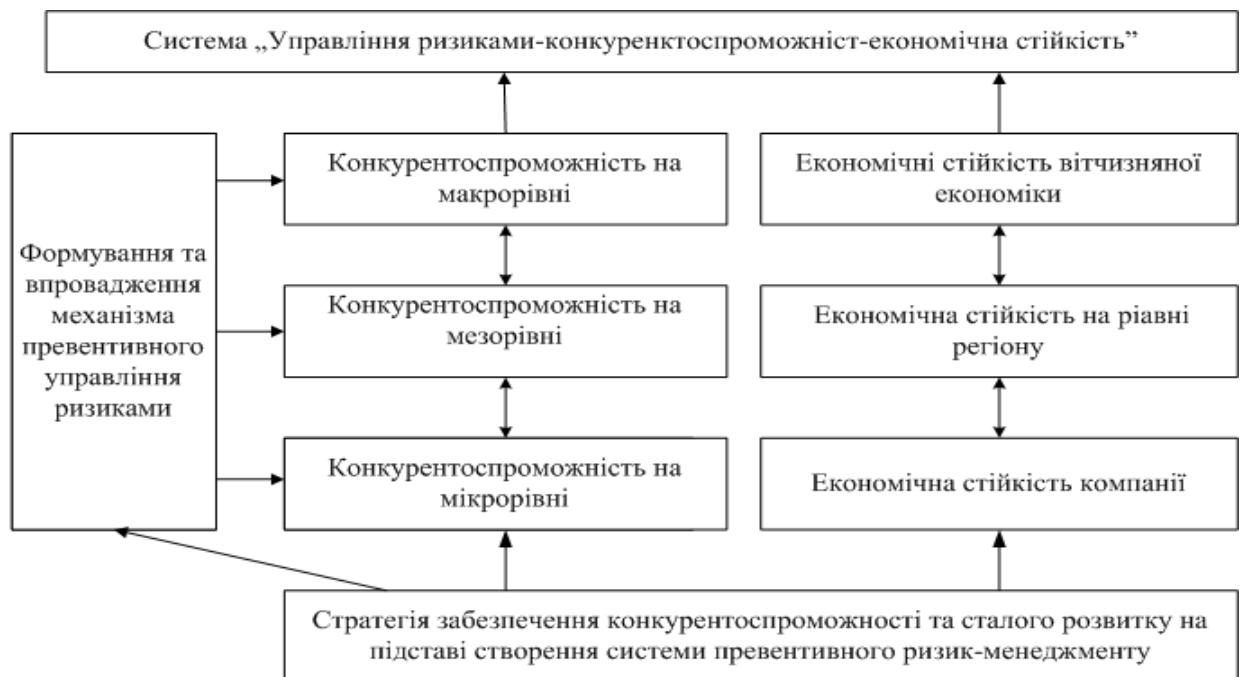

Рисунок 1. Модель розвитку економіки, заснована на взаємодії ключових факторів «управління ризиками – конкурентоспроможність – економічна стійкість»

Досягнення поставлених цілей підприємства досягається розробкою загальної стратегічної концепції управління організацій, у тому числі формуванням та реалізацією корпоративного ризик-менеджменту, причому розробленого на основі функціонально ресурсного підходу.

Сутність даного підходу у тому, що об'єктом управління ризиком є перелічені основні функціональні підсистеми (виробничо-технічна, фінансова, кадрова, організаційно-управлінська, інвестиційно-інноваційна).

Наведені функціональні підсистеми безпосередньо беруть участь у процесах функціонування підприємства, управління якими тісно пов'язане з відповідними ризиками.

Список використаних джерел

1. Кузьмин, Е. А. Меры превентивного управления неопределенностью в организационно-экономических системах / А. А. Кузьмин // Теоретические поиски и предложения. 2014. № 4. С. 269- 282.
2. Николаенко, В. С. Превентивный риск-менеджмент / В. С. Николаенко // Государственное управление. 2016. № 55. С. 76-96.
3. Крюкова, О. Г. Предупреждение рисков – условие стабильного развития фирмы / О. Г. Крюкова // Эффективное антикризисное управление. 2015. № 7. С. 16-20.
4. Затолокин, И. А. Необходимость управления рисками на промышленных предприятиях / И. А. Затолокин // Вектор науки ТГУ. Серия: Экономика и управление. 2014. № 4 (19). С. 19-21.
5. Воробьев, С.Н. Управление рисками в предпринимательстве / С.Н. Воробьев, К.В. Балдин. М.: Дашков и К, 2013. 482 с.
6. Посохов І. М. Дослідження державної політики регулювання ризику в країнах ЄС / І. М. Посохов // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. – № 2. – С. 8-11.
7. Посохов І. М. Підходи щодо забезпечення конкурентоспроможності України (на основі світового досвіду) / І. М. Посохов, О. В. Чепіжко // Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти = Innovative development of information society: economic and managerial, legal and sociocultural aspects : зб. матеріалів 6-ї Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, 14 грудня 2017 р. – Чернігів : ЧНТУ, 2017. – С. 74-76.
8. Посохов І. М. Сучасні міжнародні стандарти ризик-менеджменту / І. М. Посохов, О. О. Ходирева, Г. Ю. Кабиш // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 26 травня 2017 р. – Харків : ХНАДУ, 2017. – Т. 2. – С. 77-78.
9. Посохов И. М. Актуальность секьюритизации рисков в страховании и перестраховании в современных условиях / И. М. Посохов // Вестник Нац. техн. ун-та "ХПИ" : сб. науч. тр. Темат. вып. : Технический прогресс и эффективность производства. – Харьков : НТУ "ХПИ", 2011. – № 25. – С. 12-18.
10. Посохов І. М. Вплив діджиталізації на систему міжнародних економічних відносин у XXI столітті / І. М. Посохов, Д. Д. Похвалітова // Development of modern economic science in the context of digitalization : proc. of the Intern. sci. conf., December 3–4, 2021. – Riga : Baltija Publishing, 2021. – P. 159-161.
11. Posokhov I., Dyuzhev V., Zhadan Yu. Risk management of industrial enterprises: theory and methodology : monograph. Kharkiv : Publishing House I. Ivanchenka, 2020. 175 p.
12. Посохов І. М. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій: монографія. Харків: ПВПП «Слово», 2014. 499 с.
13. Посохов І. М. Науково-методичний підхід до оцінювання ризиків фінансово-господарської діяльності в управлінні конкурентоспроможністю машинобудівного підприємства / Ігор Михайлович Посохов, Олена Володимирівна Чепіжко // Економіка. Фінанси. Право. = Economics. Finances. Law. – 2022. – 1/1. – 20-24.

14. Посохов І. М. Складові процесу розробки системи управління ризиками машинобудівних підприємств / І. М. Посохов, А. Ю. Кабиш, П. А. Падалка // Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та перспективи розвитку : зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. для студентів, аспірантів та молодих учених, 24 квітня 2021 р. – Київ : Нова Економіка, 2021. – С. 41-46.
15. Посохов І. М. Сутність превентивного управління ризиками / І. М. Посохов, П. А. Падалка // Менеджмент, маркетинг, підприємництво: проблеми та перспективи розвитку : зб. тез наук. робіт учасників Всеукр. наук.-практ. конф., 13 червня 2020 р. – Одеса : ЦЕДР, 2020. – С. 31-33.
16. Формування механізму управління ризиками переробних підприємств : монографія / І. М. Посохов [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2022. – 278 с.
17. Управління конкурентоспроможністю промислових підприємств в умовах невизначеності : монографія / І. М. Посохов [та ін.] ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Іванченко І. С., 2022. – 252 с.
18. Організаційно-ресурсне забезпечення механізму інноваційного управління ризиками переробних підприємств України / І. М. Посохов [та ін.] // Економіка. Фінанси. Право = Economics. Finances. Law. – 2021. – № 4/1. – С. 9-16.
19. Оцінка ефективності впровадження механізму інноваційного управління ризиками переробних підприємств України / І. М. Посохов [та ін.] // Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2021. – № 2. – С. 37-42.
20. Посохов І. М. Ключові ризики бізнесу в умовах міжнародної економічної інтеграції [Електронний ресурс] / І. М. Посохов, А. Ю. Кабиш, П. А. Падалка // Ризики в системі сучасних міжнародних економічних відносин: виклики та можливості : матеріали наук.-практ. конф., 26-27 листопада 2020 р. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2020. – С. 49-52.
21. Посохов І. М. Науково-методичний підхід до обчислення оптимального рівня франшизи страховими компаніями України як складова систем управління ризиками промислових підприємств / І. М. Посохов, П. О. Іващенко, Ю. В. Жадан // Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. пр. – Київ : НАУ, 2019. – Вип. 1 (69), ч. 2. – С. 19-25.